

Jyrki Reunamo

05.10.2006

Päiväkodin Vasun suunnittelu (Vuosaari)

Erilaiset suunnittelumallit tuovat asiasta esiin eri puolia. Erilaiset ihmiset suunnittelevat työtään ja arkeaan käytännössä eri tavoin. Seuraavassa kuvatus työskentelyn tarkoituksena on löytää päiväkodin Vasuihin sopivia tarkastelutapoja ja synnyttää prosessi, jossa kaikki osallistuvat suunnitelman laatimiseen. Henkilökunnalle tulostetaan tämä ohje malleineen tutustumista varten ennen ensimmäistä kokoontumista.

1. kokoontuminen

Päiväkodin johtaja jakaa henkilökunnan neljään ryhmään (jos päiväkotia on kovin pieni, valitaan vastuuhenkilö). Kukin ryhmä valitsee työstettäväksi yhden Vasun teeman: kasvatuskumppanuuden, laadun, arvioinnin tai opetussuunnitelman. Käydään keskustelua ryhmistä, Vasun teemoista ja käytettävistä malleista. Sovitaan toisen kokoontumiskerran vaatimista järjestelyistä.

2. kokoontuminen

Ryhmä alkaa hahmottaa teemaansa Tie-mallia käyttäen (katso sivu 2). Ryhmäläiset luonnostelevat suunnitelman mallien (mallit ja niiden käyttöohjeet tämän ohjeen lopussa) mukaisesti isolle paperille (A2). Mallia työstetään niin kauan kuin aikaa on, esimerkiksi kaksi tuntia, minkä jälkeen luonnos kiinnitetään päiväkodin seinälle muiden tarkasteltavaksi ja muokattavaksi. Kaikkien neljän ryhmän luonnokset ovat kahden viikon ajan nähtävänä päiväkodin seinällä ja jokaisen henkilökuntaan kuuluvan tehtävänä on tehdä joku lisäys tai muutos esillä olevaan luonnokseen.

3. kokoontuminen

Ryhmä alkaa hahmottaa teemaansa Tori-mallia soveltaen (katso sivu 3). Tori-malli toimii tavallaan päinvastoin kuin tie-malli. Nyt tehtävänä on saada teemaan liittyvät asiat pakattua samaan tilaan ja aikaan päällekkäin ja lomittain (katso ohje). Työskentely tapahtuu yhdellä yhteisellä isolla paperilla. Kun työskentelyaika on loppu, ryhmä kiinnittää (keskeneräisen) tuotoksensa muiden ryhmien tarkasteltavaksi ja täydennettäväksi kahden viikon ajaksi. Koko henkilökunta tarkastelee luonnoksia, keskustelee niistä ja muokkaa niitä kahden viikon ajan.

4. kokoontuminen

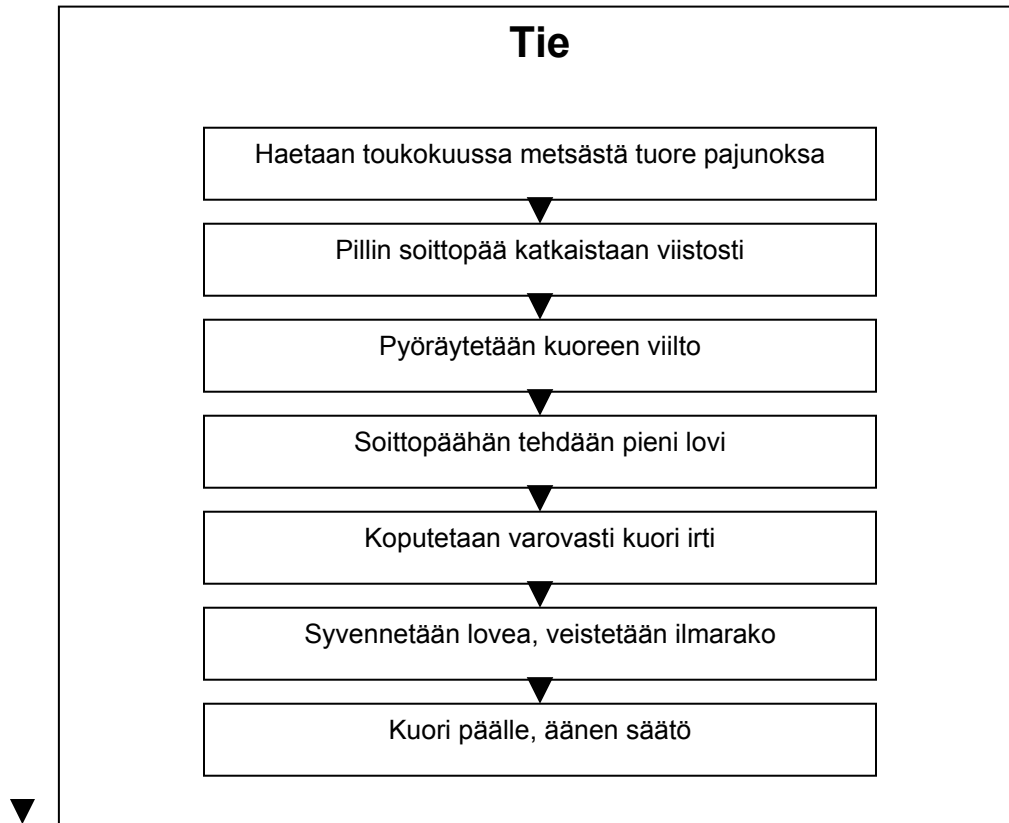
Ryhmä soveltaa työskentelyssään Allas-mallia (katso sivu 4). Sen erityisenä tarkoituksena on varmistaa, että sanat ja teot ovat yhtä. Ensin kannattaa käyttää hyvin aikaa olennaisen erottamiseen. Se kirjataan paperin keskelle. Sen jälkeen esimerkiksi lappuja tuottamalla ja siirtelemällä etsitään kokonaiskuvaa. Työskentelyn loputtua ryhmä kiinnittää luonnoksensa seinälle toisten tarkasteltavaksi ja kommentoitavaksi.

5. kokoontuminen

Ryhmä soveltaa työskentelyssään Aurinko-mallia (katso sivu 5). Uusien näkökulmien käsittelemiseksi tämä kokoontuminen tapahtuu yhdessä jonkun toisen päiväkodin vastaavan ryhmän kanssa. Kumpikin ryhmä esittelee omat luonnoksensa. Keskustellaan eroista ja yhtäläisyyksistä. Uudet esiin nousevat ideat kirjataan idea-paperiin ja tuodaan muiden tietoon päiväkodin seinälle. Tuotoksia muokataan kahden viikon ajan.

6. kokoontuminen

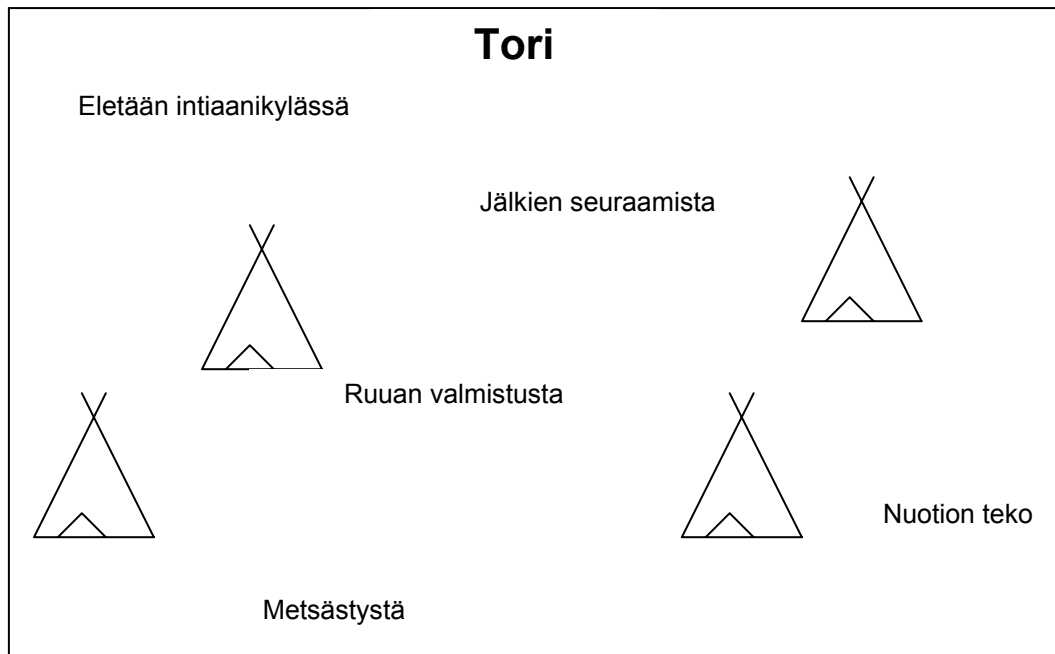
Koko päiväkodin väki kokoontuu käymään läpi suunnitteluprosessia. Mietitään vaatiiko joku asia vielä lisäkäsittelyä. Valitaan kustakin ryhmästä vastuuhenkilö kirjoittamaan auki mallien sisältö päiväkodin Vasuun. Jos prosessin kuluessa on syntynyt puhuttelevia malleja, ne voi siirtää sellaisenaan päiväkodin Vasuun.

Kuvio 1 Suunnittelumalli ” Tie”

Jos teemme yhdessä lapsen kanssa pajupillin, on noudatettava tarkasti materiaalin vaatimuksia ja tehtävä oikeat asiat oikeassa järjestyksessä. Muuten pajupilli ei soi, puukon käyttö edellyttää harkintaa. Pajupillin tekoa voi kuvata tie-mallilla. Tie mallia voi myös käyttää taitojen oppimiseen vaihe vaiheelta kunnes taito lopulta osataan. Tie-malli sopii käytettäväksi kun on olemassa jokin oikea tapa tehdä jotakin tai tietää asioita. Asia voidaan jakaa osiinsa ja valmistaa pala palalta. Tie-mallin arvioinnissa tärkeätä on toiminnan toteutuminen suunnitellulla tavalla.

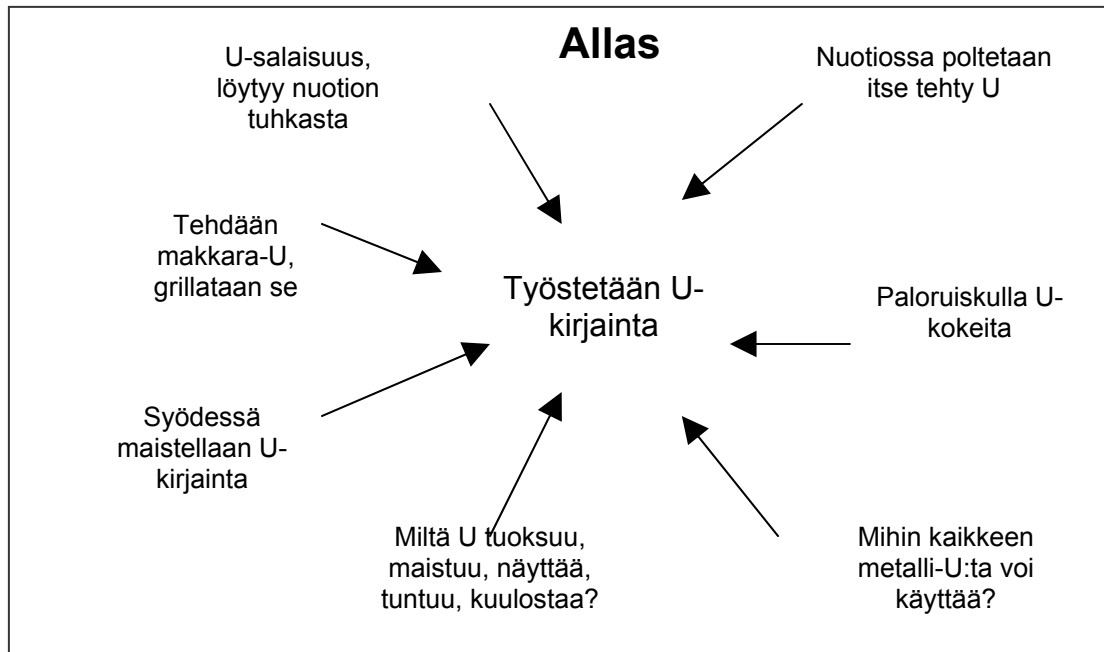
Toteutus: Pyritään tekemään suunnitelmasta tien kaltainen. Reitti suunnitellaan tarkasti. Asiat tehdään tiettyssä järjestyksessä. Jo lähtiessämme meillä on käsitys siitä mikä perillä odottaa. Perille pääsemiseksi tarvitaan oudolla tiellä hyvä kartta. Käytännössä työskentely tapahtuu siten, että teema (kasvatuskumppanuus, laatu, opetussuunnitelma tai arviointi) asetetaan aikajanelle, joka on esimerkiksi yksi vuosi. Tehdään suunnitelma siitä mitä tulee tapahtumaan ja milloin. Asiat tehdään peräkkäin. Käytännössä voidaan toimia vaikka niin, että kerätään teemaan liittyviä tärkeitä asioita lapuille ja pyritään sen jälkeen asettamaan niitä ajallisesti toinen toisensa perään. Tärkeitä asioita joudutaan tässä vaiheessa usein muokkaamaan.

Kuvio 2 Suunnittelumalli "Tori"

Tori on yhteisön monikerroksinen risteyskohta, jossa eri intressit täydentävät toisiaan. Tori on kulttuurien sulatusuuni ja dynamo. Torilla toiminta ei varsinaisesti etene mihinkään tiettyyn suuntaan. Ihmiset omine erilaisine askareineen luovat torille sen sisällön. Tori-mallin voima ei piile tietyn tavoitteen saavuttamisessa, vaan torikulttuurin muhevalla ja rikkaalla kasvualustalla. Kun torilla on hyvä tunnelma, siellä tapahtuu mielekkäitä asioita. Varhaiskasvattaja on kuin kaupunkisuunnittelija, joka kokeilee torilla erilaisia teemoja, tempauksia ja aikatauluja torin koko potentiaalia esiin kaivaessaan. Torilla kukin voi orientoitua omien intressiensä mukaisesti ja vaikuttaa omaan toimintaansa. Torisuunnittelu liittyy ideointiin, resurssien tarjoamiseen sekä myös tarvittaessa rajoittamiseen. Tori-malli lisää lasten mahdollisuutta testata omien mielikuviansa vaikutuksia sallimalla monenlaisten näkemysten esiin pääsyn samassakin tilanteessa. Tori-mallia arvioidessa huomio kiinnitetään siihen, miten monipuolinen ja rikas sisältö voi olla kokonaisuuden kärsimättä.

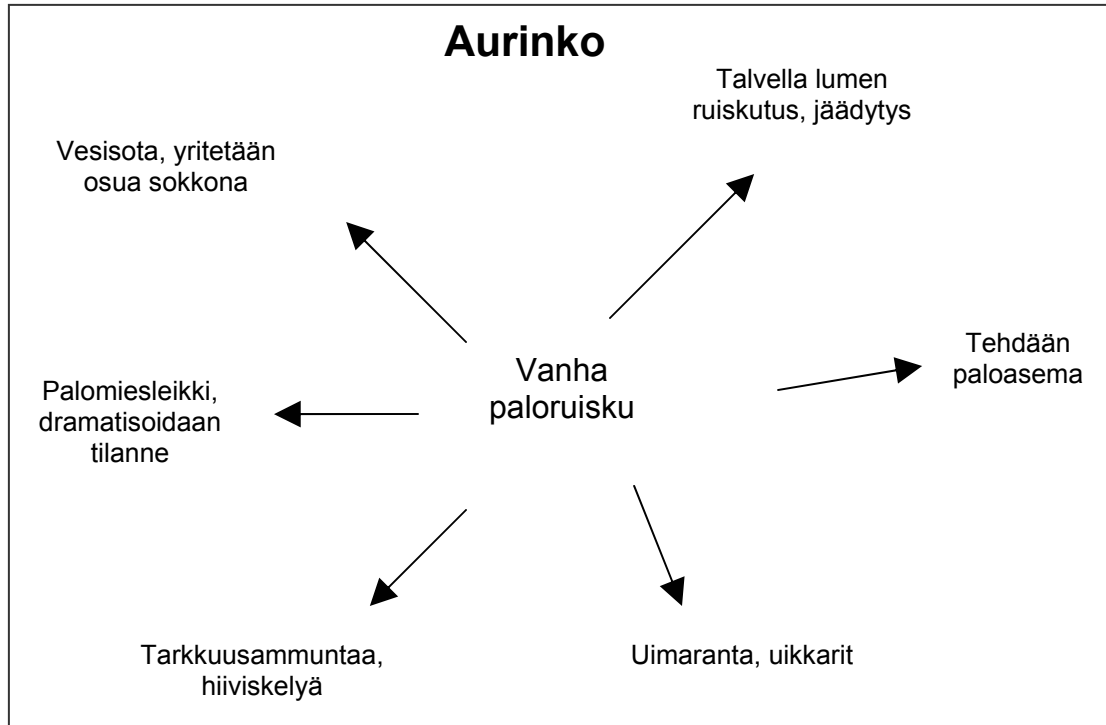
Toteutus: Pyritään tekemään suunnitelmasta torin kaltainen. Tehtävänä on suunnitella paikka, jossa monenlaiset ihmiset voivat tehdä omia erilaisia asioitaan, kohdata toisiaan ja tehdä yhteistyötä. Torilla voi olla yhteisiäkin tapahtumia. Suunnittelu tarkoittaa kokonaisuuden ja osien sovittamista yhteen. Työpajoja, nurkkauksia, ihmisten erilaisten intressien hyödyntämistä mietitään. Miten työnjako toteutetaan, miten asiat aikataulutetaan, miten tilojen monimuotoista käyttöä lisätään? Malli voi muistuttaa vaikkapa päiväkodin pohjapiirustusta, huonetta, utopiaa tai käsitekarttaa. Kun Tie-mallissa asiat ovat peräkkäin, Tori-mallissa asiat ovat sisäkkäin ja jakautuneet eri alueille ja kytkentöjä voi olla moneen suuntaan.

Kuvio 3 Suunnitelmamalli "Allas"

Allas-mallissa kaikki toiminnot johtavat samaan lopputulokseen. Jos kerran on olemassa jotakin tarpeellista, jotain mikä on välttämättä hoidettava, voidaan asia varmistaa johtamalla kaikki reitit samaan paikkaan. Allas-mallissa tavoitetta täydentää yleisempi toiminnan motiivi. U-kirjainta ei lähestytä jostain kaukaa vaan tartutaan siihen ja työskentään sitä monipuolisesti. Toiminnalla on oltava syy. Toiminnan perustelu täytyy kytkeä toimintaan tiiviisti. Mitä lähemmäs toiminnan mieli ja sisältö saadaan toisiaan, sitä tehokkaammin lapsi ja aikuinenkin pystyy kytkemään omia merkityksiään käsiteltävään asiaan. Allas-malli lisää osallistumismahdollisuuksia. Perille voi päästä montaa reittiä. Allas-mallin arvioinnissa tärkeää on omien motiivien kiinnittyminen yhtenäiseen kokonaisuuteen.

Toteutus: Ensin pitää miettiä tarkasti, mikä on altaan sisältö, mitä me itse asiassa haluamme? Mikä on tärkeintä? Johtaako toimintamme tosiaan tähän meidän tärkeään tavoitteeseemme? Sen jälkeen meidän on varmistettava että tavoitteemme toteutuu. Mietimme kaikkia mahdollisia keinoja, joilla pääsemme perille. Karsimme vähemmän tärkeitä asioita ja käymme läpi koko päiväkodin arjen löytääksemme keinoja päästä tavoitteeseemme. Allas täyttyy monesta pienestä purosta. Käytännössä suunnittelu tapahtuu siten, että pyrimme löytämään työmme ytimen ja erilaiset keinot saavuttaa se.

Kuvio 4 Suunnittelumalli "Aurinko"

Aurinko-mallin ei tarvitse olla toteutuva suunnitelma. Sen tekee aikuinen itselleen saadakseen vivahteikkaamman otteen ympäristönsä ilmiöihin. Aurinko-mallin perustoiminta on ideointi kaikkiin mahdollisiin suuntiin. Vaikka aurinko-malli ei välttämättä toteudukaan sellaisenaan, se näkyy myös lasten kanssa toimittaessa aikuisen parempana valmiutena toivottaa yllätykset positiivisena ilmiönä vastaan. Aurinko-malli voi myös olla osa toimintaa, jossa aikuinen vaikkapa kertoo lapsille tarinaa ja lapset ottavat osaa tapahtumien etenemiseen. Aurinko-malli parantaa lasten mahdollisuuksia nähdä omien näkemystensä vaikutuksia tuomalla lisää ilmavuutta ja vaihtoehtoja toimintaan. Aurinko-mallin arvioinnissa tärkeää ei ole se mitä tavoitellaan vaan se mitä matkan varrelta löydetään.

Toteutus: Aurinko-suunnitelman arvo piilee siinä, miten paljon se herättää löytämään uusia näkökulmia ja ruokkii luovia ratkaisuja. Miten käsiteltävä ilmiö (kasvatuskumppanuus, laatu, arviointi tai opetussuunnitelma) voisi näkyä puheissa, teoissa, ympäristössä? Tehtävänä on löytää uusia tapoja katsoa olemassa olevia asioita. Käytännössä tämän voi tehdä toisen, mielellään erilaisen päiväkodin ryhmän kanssa yhdessä, vertailemalla kokemuksia ja ideoimalla niitä eteenpäin.